

Preparing Future Educators to Organize Club Work

UDC: 378.147:373.2.011.3-051

DOI: <https://doi.org/10.17255/2542-0412.2025.28.2.171>**Ivanchuk Sabina**Ph.D., Assoc. Prof., <https://orcid.org/0000-0002-9655-0634>, ivanchuk.sabina@gmail.com**Georgian Nadiia**Ph.D., Assoc. Prof., <https://orcid.org/0000-0003-2750-210X>, georgayn1963@gmail.com**Holovko Marharyta**Ph.D., Assoc. Prof., <https://orcid.org/0000-0002-1523-3638>, mamulyak@gmail.com*Oles Honchar Dnipro National University (Dnipro, Ukraine)*

Abstract.

The article reveals the essence and significance of club work in preschool education institutions as an effective form of organizing extracurricular activities. The purpose of the article is to theoretically substantiate and reveal the peculiarities of training future educators to organize circle work in preschool education institutions, to identify effective forms, methods and means of forming their professional competence in the field of extracurricular activities, as well as to emphasize the importance of circle work as a means of comprehensive development of preschool children.

Results. Circle activities are considered as a voluntary, flexible and personality-oriented form of educational interaction that promotes the development of creative potential, cognitive interest, communication skills, emotional stability and social adaptation of preschool children. The attention is focused on the multifunctionality of the circle work, in particular, its educational, developmental and upbringing value. The influence of children's participation in cognitive, artistic and aesthetic, sports and speech clubs on the formation of their creativity, independence, and ability to interact collectively is analyzed. Particular attention is paid to the professional training of future teachers of preschool education institutions to organize club activities. The necessity of forming practical skills, creative initiative, flexibility of thinking, reflexivity and the ability to implement an individual approach to each child is substantiated. Effective methods of training in higher education institutions are highlighted, including trainings, master classes, case methods, project activities, pedagogical practice, portfolios. The importance of integrating theoretical knowledge and practical skills in the process of professional development of a future teacher is emphasized.

Conclusions. Club work is defined as an important tool for the comprehensive development, socialization, and self-expression of a child, as well as a key area of professional competence of a modern educator.

Keywords: club activities, preschool education, professional training, educator, creative development, competencies, extracurricular activities

Підготовка майбутніх вихователів до організації гурткової роботи

Іванчук Сабіна, Георгян Надія, Головка Маргарита*Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (Дніпро, Україна)*

Анотація.

У статті розкрито сутність та значення гурткової роботи в закладах дошкільної освіти як ефективної форми організації позаурочної діяльності. Метою статті є теоретичне обґрунтування та розкриття особливостей підготовки майбутніх вихователів до організації гурткової роботи в закладах дошкільної освіти, визначення ефективних форм, методів і засобів формування їхньої професійної компетентності у сфері позаурочної діяльності, а також акцентування на значенні гурткової роботи як засобу всебічного розвитку дітей дошкільного віку.

Результати. Гурткова діяльність розглядається як добровільна, гнучка та особистісно орієнтована форма освітньої взаємодії, що сприяє розвитку творчого потенціалу, пізнавального інтересу, комунікативних умінь, емоційної стійкості та соціальної адаптації дітей дошкільного віку. Акцентовано увагу на багатофункціональності гурткової роботи, зокрема її освітньому, розвивальному та виховному значенню. Проаналізовано вплив участі дітей у гуртках пізнавального, художньо-естетичного, спортивного та мовленнєвого спрямування на формування їхньої креативності, самостійності, здатності до колективної взаємодії. Окрему увагу приділено професійній підготовці майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до організації гурткової діяльності. Обґрунтовано необхідність формування практичних навичок, творчої ініціативи, гнучкості мислення, рефлексивності та здатності до реалізації індивідуального підходу до кожної дитини. Висвітлено ефективні методи підготовки у ЗВО, серед яких: тренінги, майстер-класи, кейс-методи, проєктна діяльність, педагогічна практика, портфоліо. Наголошено на значущості інтеграції теоретичних знань і практичних умінь у процесі професійного становлення майбутнього педагога.

Висновки. Гурткова робота визначається як важливий інструмент всебічного розвитку, соціалізації та самовираження дитини, а також як ключова сфера професійної компетентності сучасного вихователя.

Ключові слова: гурткова діяльність, дошкільна освіта, професійна підготовка, вихователь, творчий розвиток, компетентності, позаурочна діяльність

Вступ.

Сучасна система дошкільної освіти вимагає від педагога не лише високого рівня професійної підготовки, але й здатності організовувати різноманітні види діяльності, яка сприяє всебічному розвитку дитини. Однією з найбільш ефективних форм такої діяльності є гурткова робота. Відтак, підготовка майбутніх вихователів до організації гурткової роботи стає актуальним завданням педагогічної освіти.

Аналіз попередніх публікацій. У контексті сучасних досліджень підготовки майбутніх педагогів до організації гурткової роботи, значну увагу приділяють дослідники, які аналізують різні аспекти професійної підготовки, розвитку творчих здібностей дітей та використання інноваційних методів в освітньому процесі.

Значний внесок у дослідження цієї проблематики зробила О. Олексюк, яка акцентує увагу на ролі гурткової діяльності як одного з ключових засобів розвитку соціальних, культурних та творчих навичок у дітей. Учена підкреслює, що саме в умовах гурткової роботи формуються первинні прояви ініціативності, співробітництва та креативності, що є важливими складовими гармонійного розвитку особистості дитини (Олексюк, 2018).

Методичні аспекти організації гурткової діяльності у закладах дошкільної освіти детально досліджує Г. Белкіна. У своїх працях вона розглядає різноманітні форми цієї роботи, що сприяють формуванню креативного мислення, розвитку емоційної та соціальної компетентності. Дослідниця акцентує на необхідності диференційованого підходу до вибору змісту гурткової діяльності з урахуванням індивідуальних особливостей дітей (Белкіна, 2020).

Особистісно орієнтовану модель дошкільної освіти розробила О. Кононко. Вона визначає активні форми діяльності – гуртки, творчі проекти, сюжетно-рольові ігри – як важливі чинники всебічного розвитку дитини. В її працях особливу увагу приділено значенню позаурочної діяльності як простору для самовираження та соціалізації дошкільників (Кононко, 2019).

С. Заверуха зосереджує дослідницький інтерес на педагогічній майстерності вихователя, зокрема на його професійній готовності до організації різноманітних форм дитячої діяльності. Науковиця підкреслює важливість розвитку професійних компетентностей, що забезпечують ефективне впровадження гурткових занять у практику дошкільної освіти (Заверуха, 2020).

Проблему роботи з обдарованими дітьми в контексті гурткової діяльності аналізує Н. Лисенко. Вона розглядає гуртки як ефективний інструмент для розвитку здібностей дітей у рамках раннього навчання та позаурочної взаємодії, наголошуючи на необхідності спеціальної підготовки педагогів до роботи з такими дітьми (Лисенко, 2021).

Дослідниця Є. Шкарупа аналізує основні принципи та підходи до організації гурткової діяльності в закладах дошкільної освіти. Автор

наголошує на важливості врахування індивідуальних інтересів та потреб дітей при формуванні гурткових груп, а також на необхідності створення сприятливого освітнього середовища для розвитку творчих здібностей дошкільників. (Шкарупа, 2021).

Інноваційні підходи до організації гурткової діяльності в закладах дошкільної освіти досліджує Г. Тарасенко. Науковиця акцентує увагу на впровадженні сучасних педагогічних технологій, що сприяють розвитку творчості, гнучкого мислення та інноваційного потенціалу дітей дошкільного віку. Особливої актуальності набуває підготовка майбутніх вихователів до ефективного використання цих технологій у позаурочній роботі (Тарасенко, 2022).

Результати.

Гурткова робота в закладі дошкільної освіти – це добровільна форма освітньої діяльності дітей, що організовується з урахуванням їхніх інтересів, нахилів і потреб. Вона сприяє розвитку креативності, комунікативних умінь, самостійності та колективної взаємодії.

Згідно з Базовим компонентом дошкільної освіти, вихователь має забезпечувати умови для реалізації творчого потенціалу кожної дитини, що можливе, зокрема, завдяки ефективній організації гурткової діяльності.

У сучасній системі дошкільної освіти важливу роль відіграє не лише базовий освітній процес, а й інші види діяльності, серед яких особливе місце належить гуртковій роботі. Вона є гнучкою, добровільною, особистісно орієнтованою формою освітньої активності, що враховує індивідуальні інтереси, здібності, потреби та вікові особливості дітей дошкільного віку. Саме тому гурткова робота має виняткове значення для всебічного розвитку дитини та формування її соціального досвіду.

Одне з таких є освітнє значення. Участь у гуртках дає можливість розширити освітній простір дитини за межі стандартної програми. Вона відкриває додаткові шляхи пізнання навколишнього світу, активізує мислення, сприяє формуванню пізнавального інтересу, допитливості, ініціативності.

Наприклад, гуртки пізнавального напрямку (еколого-природничі, логіко-математичні, мовленнєві) сприяють розвитку інтелектуальних умінь – аналізу, порівняння, класифікації, просторового орієнтування.

Наступне це розвивальне значення. Гурткова робота створює оптимальні умови для виявлення та розвитку здібностей дитини, у тому числі прихованих або недостатньо виражених у традиційному освітньому процесі. Залежно від напрямку гуртка, у дітей розвиваються творчі здібності (малювання, ліплення, аплікація, конструювання); музичні та театральні навички (спів, ритміка, інсценізації казок); рухові якості та координація (спортивні, хореографічні гуртки); мовлення та комунікативна компетентність (гуртки «юних акторів», логопедичні гуртки).

Особливістю гурткової роботи полягає в її творчому характері – дитина отримує простір для самовираження, проби, експерименту. Це є

ключовим фактором гармонійного психоемоційного розвитку. Не менш важливим є виховне значення. Гурткова діяльність є важливим інструментом формування морально-етичних якостей особистості. Працюючи у колективі однолітків, діти навчаються правилам взаємодії, толерантності, доброзичливості, взаємоповаги. Вихователь при цьому виступає не лише як організатор процесу, а як наставник, фасилітатор, що допомагає дитині розкритися, підтримує її емоційний стан, надихає на нові досягнення.

Крім того, участь у спільних виступах, конкурсах, творчих проєктах формує відповідальність, наполегливість, цілеспрямованість, розвиває здатність доводити справу до кінця. Гурткова робота також сприяє підвищенню самооцінки, адже дитина отримує позитивне підкріплення від дорослих і однолітків.

Також гурткова діяльність є ефективним засобом первинної соціалізації дитини, оскільки вона навчає співпраці, взаєморозумінню, нормам поведінки у соціумі. Це важливо для формування готовності дитини до подальшого шкільного навчання та інтеграції у суспільне життя.

Діти, які активно беруть участь у гуртковій роботі, демонструють вищий рівень адаптації, комунікабельності та впевненості у собі, що є основою психологічного благополуччя.

Гурткова робота у закладах дошкільної освіти – це не лише засіб організації дозвілля, а потужна форма педагогічного впливу, що забезпечує розвиток, виховання, самовираження й соціалізацію дитини. Її ефективна організація вимагає від вихователя високого рівня підготовки, творчого підходу, гнучкості та знання вікових особливостей дошкільників.

Професійна підготовка майбутнього вихователя закладу дошкільної освіти – складний і багатогранний процес, який має забезпечити формування всіх необхідних компетентностей для ефективної педагогічної діяльності. Однією з важливих складових цієї підготовки є готовність до організації та проведення саме гурткової роботи. Саме у закладі вищої освіти (ЗВО) формуються теоретичні засади, практичні вміння та особистісна готовність студентів до реалізації творчої діяльності з дітьми.

Формування професійної компетентності. У процесі навчання у ЗВО майбутні вихователі мають не лише засвоїти теоретичні знання з педагогіки, психології, методик викладання, а й навчитися застосовувати їх у нестандартних умовах позаурочної діяльності. Гурткова робота вимагає від педагога креативності, ініціативності, вміння організовувати та мотивувати дітей. Це особливий вид педагогічної діяльності, що потребує інтеграції знань і навичок з різних освітніх галузей.

Практичне застосування знань і творчий розвиток. Організація гурткової роботи вимагає практичних умінь: розробки сценаріїв занять, планування тематики, врахування вікових та індивідуальних особливостей дітей. Тому під час навчання у ЗВО студенти мають отримати можливість практикуватися

у створенні власних моделей гурткової діяльності, брати участь у проєктах, педагогічних майстер-класах, тренінгах.

Використання ігрових технологій, елементів театралізації, інтеграція мистецтва, науки й спорту – усе це потребує спеціальної підготовки, яку доцільно закладати вже на етапі формування професійної особистості.

Формування творчої ініціативи та педагогічної рефлексії. Гурткова робота не підлягає жорсткій регламентації, як основна освітня діяльність, отже вихователь повинен бути ініціативним, самостійним і гнучким у плануванні та реалізації занять. ЗВО мають створювати умови, в яких здобувачі вищої освіти не лише засвоюють алгоритми, а й вчаться імпровізувати, адаптувати програму до запитів дітей, оцінювати результати власної діяльності. Це формує рефлексивну культуру, що є ознакою сучасного, компетентного педагога.

Підготовка до індивідуального та диференційованого підходу. У межах гурткової діяльності дитина проявляє себе не за програмою, а за покликанням. Тому майбутній вихователь має вміти організовувати діяльність з урахуванням індивідуальних особливостей, темпу, стилю навчання кожної дитини. Підготовка до цього повинна розпочинатися ще у ЗВО, шляхом залучення здобувачів вищої освіти до індивідуальної роботи з дітьми під час практики, тренінгів, моделювання педагогічних ситуацій.

У процесі професійної підготовки майбутніх вихователів до організації гурткової роботи важливим є використання методів, які не лише передають теоретичні знання, а й сприяють формуванню практичних навичок, професійної гнучкості та творчого мислення. До найбільш ефективних належать:

Тренінги та майстер-класи, спрямовані на опанування методики організації гурткової діяльності, розвиток комунікативних, організаційних і творчих умінь. Такі форми роботи дозволяють здобувачам вищої освіти апробувати різні педагогічні технології, розширити спектр методичних прийомів та отримати досвід взаємодії з колегами у форматі «рівний – рівному».

Проектна діяльність, яка передбачає створення власних моделей гуртків, розробку авторських програм, сценаріїв занять, підготовку тематичних занять або серій заходів. Проєктування як метод сприяє формуванню дослідницьких навичок, креативності, планувального мислення та відповідальності за кінцевий результат.

Кейс-методи, що передбачають аналіз конкретних педагогічних ситуацій, пов'язаних з організацією гурткової роботи. Розгляд реальних або змодельованих випадків дозволяє здобувачам вищої освіти сформувати здатність до рефлексії, прийняття ефективних рішень у нестандартних ситуаціях, а також розвивати критичне мислення.

Метод портфоліо, який слугує засобом накопичення й систематизації власних педагогічних

досягнень, ідей, методичних розробок та відображає динаміку професійного зростання студента. Власне портфоліо сприяє формуванню навичок самоаналізу, самопрезентації та стимулює мотивацію до безперервного професійного розвитку.

Педагогічна практика, як невід'ємна складова професійної підготовки, забезпечує можливість застосування отриманих знань у реальному освітньому процесі. Участь здобувачів вищої освіти у плануванні та проведенні гурткових занять дозволяє їм не лише набувати досвіду, а й адаптуватися до вимог професійної діяльності, оцінити ефективність власних педагогічних рішень, отримати зворотний зв'язок від наставників.

Упровадження активних, інтерактивних і практикоорієнтованих методів підготовки дозволяє забезпечити високу якість професійної освіти майбутніх вихователів та сформувати в них готовність до ефективної організації гурткової роботи в закладах дошкільної освіти.

Висновки.

Підготовка майбутніх вихователів до організації гурткової роботи – важливий напрям фахового становлення педагогів дошкільної освіти. Вона має здійснюватися на засадах інтеграції теоретичних знань і практичного досвіду, формування творчої ініціативи, професійної рефлексії та готовності до постійного саморозвитку.

Гурткова робота в закладах дошкільної освіти є важливою формою освітньої діяльності, що сприяє всебічному розвитку особистості дитини, формуванню її креативних, комунікативних, інтелектуальних і соціальних навичок. Як добровільна

та особистісно орієнтована форма взаємодії, вона забезпечує реалізацію індивідуальних потреб, інтересів і нахилів дітей, а також створює умови для розвитку творчого потенціалу та формування емоційно стійкої, соціально адаптованої особистості.

Результати аналізу свідчать, що ефективність гурткової роботи залежить не лише від змісту й методики занять, а й від рівня професійної підготовки вихователя. Саме тому ключовим завданням закладів вищої освіти є формування у майбутніх педагогів відповідних компетентностей: здатності до творчої ініціативи, гнучкого мислення, педагогічної рефлексії, індивідуалізованого підходу до кожної дитини. У процесі фахової підготовки важливо інтегрувати теоретичні знання з педагогіки, психології, методик дошкільного навчання з практичними навичками планування, організації та проведення гурткових занять.

Описані в статті методи професійної підготовки тренінги, майстер-класи, кейс-методи, проєктна діяльність, портфоліо, педагогічна практика довели свою ефективність у формуванні готовності здобувачів вищої освіти до організації позаурочної діяльності. Водночас акцентовано на необхідності подальшого удосконалення освітнього процесу у ЗВО з метою посилення практикоорієнтованої складової підготовки вихователів.

Отже, гурткова робота в умовах сучасної дошкільної освіти є не лише засобом дозвілля, а й важливою складовою педагогічного впливу, яка забезпечує гармонійний розвиток дитини. Водночас вона виступає показником професійної компетентності педагога, що потребує якісної та цілеспрямованої підготовки на рівні вищої освіти.

БІБЛІОГРАФІЧНІ ПОСИЛАННЯ

- Белкіна, Г. В. Гурткова робота як засіб розвитку творчих здібностей дітей дошкільного віку. *Педагогіка і психологія*. 2020. № 1(56). С. 48–52.
- Брижак, Н. Ю. *Методика гурткової та клубної роботи в загальноосвітніх та позашкільних навчальних закладах : навч. посіб.* Мукачево: Видавництво МДУ, 2017.
- Заверуха, С. М. (2020). *Педагогічна майстерність вихователя дошкільного закладу : навч. посіб.* Київ : Слово.,
- Кононко, О. Л. (2019). Особистісно орієнтована модель дошкільної освіти. *Дошкільне виховання*. 3, 4–10.
- Лисенко, Н. І. (2021). *Підготовка майбутніх вихователів до роботи з обдарованими дітьми : монографія*. Умань : Візаві.
- Олексюк, О. М. (2018). *Методика музичного виховання у дошкільному закладі : навч.-метод. посіб.* Київ: Ліра-К.
- Тарасенко, Г. С. (2022). Організація ігрової діяльності дітей дошкільного віку. *Початкова школа*, 5, 25–30.
- Шкарупа, Є. О. (2021). Організація гурткової роботи в умовах ЗДО: теоретичний аспект. *Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка* № 1 (339), 234–241.

REFERENCES

- Belkina, H. V. (2020) Hurtkova robota yak zasib rozvytku tvorchykh zdbnostei ditei doshkilnoho viku [Club work as a means of developing creative abilities of preschool children]. *Pedahohika i psykholohiia*, 1(56), 48–52.
- Bryzhak, N. Yu. (2017). *Metodyka hurtkovoi ta klubnoi roboty v zahalnoosvitnikh ta pozashkilnykh navchalnykh zakladakh: navchalnyi posibnyk* [Methods of club and extracurricular activities in general and out-of-school educational institutions: textbook]. Mukachevo: Vydavnytstvo MDU.
- Kononko, O. L. (2019) Osobystisno oriientovana model doshkilnoi osvity [Personality-oriented model of preschool education]. *Doshkilne vykhovannia*, 3, 4–10.
- Lysenko, N. I. (2021). *Pidhotovka maibutnikh vykhovateliv do roboty z obdarovanyimi ditmy: monohrafiia* [Training future educators to work with gifted children: monograph]. Uman: Vizavi.
- Oleksiuk, O. M. (2018). *Metodyka muzychnoho vykhovannia u doshkilnomu zakladi: navch.-metod. posib.* [Methodology of musical education in preschool institution: teaching manual]. Kyiv: Lira-K.
- Shkarupa, Ye. O. (2021) Orhanizatsiia hurtkovoi roboty v umovakh ZDO: teoretychnyi aspekt [Organization of club activities in preschool institutions: theoretical aspect]. *Visnyk LNU imeni Tarasa Shevchenka*, 1(339), Ch. II, 234–241.
- Tarasenko, H. S. (2022) Orhanizatsiia ihrovoi diialnosti ditei doshkilnoho viku [Organization of play activities of preschool children]. *Pochatkova shkola*, 5, 25–30.
- Zaverukha, S. M. (2020). *Pedahohichna maisternist vykhovatelja doshkilnoho zakladu: navch. posib.* [Pedagogical mastery of a preschool teacher: textbook]. Kyiv: Slovo.